

Faili Meçhul RTÜK Yasası...

Yaman AKDENİZ
Leeds Üniversitesi

1993'te Ferrera Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu.

Yüksek lisans ve doktorasını Leeds Üniversitesi'nde hukuk üzerine yaptı.

Halen Leeds Üniversitesi, Hukuk Fakültesi öğretim görevlisi ve Cyber-Rights & Cyber-Liberties (UK)

(<http://www.cyber-rights.org/>) sivil toplum örgütünün kurucusu ve başkanıdır.

İnternet üzerine İngiliz hukuku, siber hukuk ve siber haklar üzerine çok sayıda araştırması ve yayınlanmış çalışması vardır.

Genel olarak devlet politikasının sansürden kaçması ve sansüre yol açan mevcut kanunları gözden geçirmesi gerektiği bir dönemde, TBMM, İnternet üzerinde içerik düzenlemeye kalkıyor. Olacak iş değil. Avrupa Birliği'ne Türkiye'nin günden güne yaklaştığı bir dönemde teşvik edilmesi gereken sansür değil, düşünce özgürlüğü olmalıdır.

Geçtiğimiz haftalarda İnternet kamuoyu RTÜK yasa tasarısının İnternet ile ilgili ek maddesinin kimin fikri olduğunu uzun uzun tartıştı. DSP Milletvekili Emrehan Halıcı TBMM'de yapılan ve ikinci değişiklik sonunda ortaya çıkan dokuzuncu maddeye sahip çıktı ve amacının yapılan ilk yanlısın düzeltilmesi olduğunu açıkladı. İkincisinin birincisinden (konuyu takip edenler bilir) hukuki açıdan ne kadar "iyi" olduğu zaten çok tartışılırken, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer otoriter bir şekilde "şimdilik" yasa tasarısına dur dedi.

Faili Meçhul Yasa Olmaz

Interreks.com'da yayımlanan bundan önceki yazımda, ("Bu iş burada bitmez" <http://www.interreks.com/guide/sansur/manset.php?id=5>) bu konu ile ilgili "demokratik toplumlarda böyle kanun yapılmaz" diye yazmıştım. Aynı şekilde faili meçhul yasa da olmaz. Şimdi son haftalardaki tartışmaları incelediğiniz zaman "Efendim biz yapmadık" larla karşılaşırız. Peki siz (TBMM'de halkı temsil eden milletvekilleri) yapmadınız da kim yaptı? Şahıslar çok önemli değil, üzerinde o kadar durulmasına gerek yok. Ahmet, Mehmet yapmış çok fark etmez. Sonuç olarak Cumhurbaşkanı'na gitmeden önce tasarımı hem hükümet hem de Anayasa Komisyonu (Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı 21. Dönem 3. Yasama Yılı 113. Birleşim 06/Haziran/2001 Çarşamba, sayfa 101) desteklemiştir. Fakat üzerinde önemle durulması gereken ve üzerine gidilmesi gereken konu Türkiye' de kanunların nasıl yapıldığıdır. Türkiye artık bugün Avrupa Birliği'nin kapısına dayanmış, AB' ye aday ülkelerden bir tanesi. Ama AB ülkelerinde bulunan yasama faaliyetleri açısından gerekli olan standartların Türkiye'de ne durumda olduğunu RTÜK yasa tasarısının TBMM'de ortaya çıkışı ve Cumhurbaşkanı'na gidişi sırasındaki süreçte gördük.

Olması Gereken İlkeler

Peki nedir bu standartlar ve ilkeler? Demokratik toplumlardaki beklentiler nelerdir? Öncelikle herhangi bir yasa tasarısının "açık bir biçimde tanımlanmış politik hedeflere dayanması ve kolayca anlaşılabilir olması" lazım. RTÜK yasa tasarısının İnternet ile ilgili bölümüne bakıldığı zaman, kanun tasarısının ne doğru düzgün bir gerekçesi var ne de açıklaması. Kimin ne amaçla yaptığı ve ne hedeflediği açık bir şekilde belli değil. Kanunu "yapmaya" çalışan dışında kanunun ne olduğunu ya da ne şekilde uygulanacağını tam olarak anlayan hiç kimse yok.

Ayrıca, yapılan bir kanunun "dengeli olması, ve kanunu yapanların düşünmeden gösterilen tepkilerden kaçınması gerekir." Fakat tam anlamıyla RTÜK yasa tasarısına eklenen İnternet'le ilgili bölüm bir panik anında TBMM'de eklenmiştir. Panik, milletvekillerinin İnternet üzerinde oluşmaya başlayan ve çok okunan alternatif medyada sık sık eleştirilmelerinden kaynaklanmaktadır. Üzerinde düşünülmeden, kamuoyunda tartışmaya fırsat vermeden, uzmanların görüşleri alınmadan demokratik toplumlarda kanun yapılmaması gerekir. Tabii özel durumları bunun dışında tutmak gerek ama konu ne ekonomik krizle ilgili ne de deprem zamanı yapılması gereken acil bir kanun. Ayrıca,

milletvekillerinin kendi kendilerini korumasını planlayan ve düşünce özgürlüğüne sınır getirecek kanunların üzerinde ikinci bir defa düşünülmesi lazım. Neden dersiniz, son üç sene içerisinde zaten Türkiye aleyhine Strasbourg mahkemesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesi ile ilgili (düşünce özgürlüğü) 20'nin üzerinde ihlal bulunmuş ve bu sayı her geçen gün artmaktadır.

Genel olarak devlet politikasının sansürden kaçması ve sansüre yol açan mevcut kanunları gözden geçirmesi gerektiği bir dönemde TBMM, Internet üzerinde içerik düzenlemeye kalkıyor. Olacak iş değil. Avrupa Birliği'ne Türkiye'nin günden güne yaklaştığı bir dönemde teşvik edilmesi gereken sansür değil, düşünce özgürlüğü olması gerekir. ABD Anayasa Mahkemesi'nin de (Reno v ACLU I davası) dediği gibi "demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünü teşvik etmenin getireceği yarar, sansürcülüğün teorik ve ispatlanmamış yararlarına baskın çıkar". Aslında TBMM'nin yapmaya çalıştığı söylenildiği gibi bir "içerik düzenlemesi" değil tamamen düşünce özgürlüğüne bir "müdahale"dir. Bunlara ilaveten kanun yapanların sorumluluk üstlenmesi ve yasama faaliyetlerinin açık ve şeffaf olması gerekir. Açıklık ve şeffaflık bir yana, bu konu hakkında sorumluluk üstlenen yok. Herkesin "topu" birbirine attığı bir ortamda Internet kamuoyundan kanun tasarısına destek gelmedi. Aksine çok büyük tepki ve eleştiri geldi. Genel olarak demokratik toplumlarda geniş bir kamuoyu desteğine sahip olmadan kanun yapılmaması lazım. Kanun tasarılarının kamuoyunda tartışılması için 2-3 aylık bir süre ayrılması, uzmanlardan, ve konuyla ilgili olan kişilerden görüş alınması gerekir. Aksine Türkiye'de genel olarak kanunlar kanunlaştıktan sonra tartışmaya başlanıyor, bir bakıma iş işten geçtikten sonra.

Kanunların ayrıca uygulanabilir olup olmadığının da üzerinde durmak gerekir. Yapılan bir kanun, efektif bir şekilde uygulanabilir olmalıdır. "Olsun, bir yerde bulunsun, lazım olunca kullanırız" mentalitesiyle de kanun yapılmaması gerekir. Özellikle Internet gibi global ve hızla değişen bir iletişim teknolojisi ile ilgili çıkacak bir kanunun ne kadar uygulanabilir olduğu konusu üzerinde detaylı düşünmek lazım, araştırma yapmak, uluslararası platformlardaki çalışmalarını incelemek lazım. Ancak çok geniş kapsamlı ve açık ve şeffaf bir şekilde yürütülen bir çalışmadan sonra böyle bir kanuna ihtiyaç olup olmadığına karar vermek lazım.

Kanunların ayrıca birbiriyle çelişen politik hedefleri uzlaştırması ve birbirine uyumlu olması gerekir. Bir taraftan AB'ye uyum standartları geliştirilirken ve Türk kanunlarının AB'ye uyumu tartışılırken, diğer taraftan AB'nin yapmadığını Türkiye'de yapmak ne kadar gerekli ve doğru diye düşünmek de gerekir. En azından bu kritik dönemde kanun girişiminde bulunan milletvekillerinin veya bakanlıkların artık AB ve Avrupa Konseyi'ndeki standartlara uygun kanun girişiminde bulunmaları beklenir.

Her koşulda kanunlarla ilgili risk ve maliyet analizi yapılmalı ve istenmeyen sonuçlardan kaçınılması için önlemler alınmalıdır. Bugün artık e-Avrupa projesine Türkiye de dahil edildi ve artık e-Türkiye konuşuluyor. Yapılacak kanunların Internet'i ve Bilgi Toplumunu teşvik edici ve destekleyici olması gerekir. Bu konudaki eksiklikler giderilmeden, içerik kısıtlamasına gidilmemesi gerekirdi.

Yontulması Gereken Çok Taş Var

Yasama faaliyetleri açısından gerekli olan standartların ve olumlu bir düzenleyici çalışmanın ilkeleri TBMM çalışma sistemine bir an önce uygulanmalıdır. Özellikle Avrupa Birliği yolunda bulunduğumuz bir dönemde bu standartların önemi daha da büyük. Fakat genel olarak bozuk olan mevcut sistemde yontulması gereken daha çok taş var. Son olarak unutulmaması gereken bir başka konu da Coşkun Ak davasıdır ve belli bir "yasal düzenleme" olmadan bir Forum yöneticisine 40 ay hapis cezası verilmesidir. TCK'nın 159. Maddesinin içeriği çok ciddi olabilir ama Internet üzerindeki bir forumda üçüncü kişilerin (mesela forum üyelerinin) söylediklerinden forum yöneticisi sorumludur diye TCK'nın neresinde belirtilmiştir? TBMM'nin Internet konusunu ele alırken milletvekillerine bir savunma mekanizması hazırlayacağına asıl bu konuya açıklık getirmesi gerekirdi.